

Od niepodległości do niepodległości. Historia Polski 1918-1989

Adam Dziurok, Marek Gałęzowski, Łukasz Kamiński, Filip Musiał, *Od niepodległości do niepodległości. Historia Polski 1918-1989*, Warszawa 2010, 508 s.

Czytaj na portalu: polska1918-89.pl

Wiek XX należał do najtrudniejszych w dziejach państwa i narodu polskiego. Niełatwo ten okres opisać, tym bardziej w syntetycznym skrócie. Naszym zamierzeniem było przedstawienie najnowszej historii Polski taką, jaką była. Bez narodowej mitologii, przedstawiającej losy Polaków wyłącznie w odcieniu heroiczno-martyrologicznym. Równocześnie jednak nie uważamy, aby Polacy musieli się swojej historii wstydzić. Przedstawiamy dzieje Polski niepodległej i tej, która przez długie lata doświadczała jej braku. To właśnie niepodległość i zniewolenie nazaczyły dzieje państwa i narodu w XX w.

Za fundament wspólnej pamięci uznajemy trzy wielkie wydarzenia historyczne. Pierwszym jest rozpoczęte czynem legionowym dzieło odzyskania niepodległości, walki o granice Polski i tworzenia zrębów własnej państwowości. Zwracamy uwagę na niełatwe uwarunkowania, kontekst wewnętrzny i międzynarodowy, w jakich ludzie różnych narodowości i wyznań budowali państwo polskie. Drugim – walka w obronie Rzeczypospolitej, prowadzona na niemal wszystkich frontach II wojny światowej, powstanie Polskiego Państwa Podziemnego i największej podziemnej armii Europy – Armii Krajowej. To wówczas Polacy zdobyli się na nieznaną w dziejach Polski wysiłek i poświęcenie, które niosły za sobą również niespotykane wcześniej nieodwracalne straty w elicie narodowej. Walkę tę kontynuowali także po wojnie, której zakończenie nie przyniosło oczekiwanej niepodległości. Trzecim z przełomowych wydarzeń polskiego wieku XX był opór przeciw komunistycznemu totalitaryzmowi zwieńczony zwycięskimi strajkami z sierpnia 1980 r.,

powstaniem „Solidarności” i jej długoletnią walką zakończoną odzyskaniem niepodległości w 1989 r. Przyniosło ono upragnioną wolność nie tylko Polsce, ale i całej Europie Środkowo-Wschodniej. Dziś świat stoi przed nami otworem, każdy z nas może dowolnie kształtować swoją przyszłość. Warto pamiętać, komu tę wolność zawdzięczamy.

Książka stanowi jeden z wielu projektów związanych z badaniami i popularyzacją najnowszej historii Polski zainicjowanych przez Janusza Kurtykę – wybitnego historyka i Prezesa Instytutu Pamięci Narodowej – naszego Szefa, który zginął wraz z Prezydentem Rzeczypospolitej Lechem Kaczyńskim i wieloma znakomitościami polskiego życia publicznego, gdy zdążył złożyć hołd oficerom Wojska Polskiego zamordowanym siedemdziesiąt lat temu w Katyńskim Lesie.

Janusz Kurtyka był jednym z najwybitniejszych współczesnych badaczy średniowiecza. Równolegle badał dzieje najnowsze, szczególnie historię powojennego podziemia niepodległościowego. Od 1994 r. był redaktorem naczelnym „Zeszytów Historycznych WiN-u”, z których uczynił znakomite, profesjonalne pismo naukowe. Był jednym z twórców Instytutu Pamięci Narodowej – w latach 2000–2005 dyrektorem Oddziału Instytutu w Krakowie, a w latach 2005–2010 – Prezesem IPN.

Przywrócenie pamięci społecznej żołnierzy i działaczy powojennego podziemia niepodległościowego było w jego przekonaniu sprawą fundamentalną. Żył przekonanie, że bez świadomości o patriotycznym zrywie okresu wojennego i powojennego nie sposób zbudować suwerennego państwa i wolnego społeczeństwa. Bezkompromisowo poszukiwał prawdy historycznej – nie był zdolny do pomijania faktów czy analizy źródeł „z intencją”, nie umiał pogodzić się z tym, że można z przyczyn politycznych przeczyć historycznym faktom, a w powojennym zniewoleniu Polski doszukiwać się jakichkolwiek pozytywnych przesłanek. Nie godził się na to, że – jak stwierdzał wybitny politolog francuski Alain Besançon – zbrodniczy komunizm „cieszy się niepamięcią i korzysta z amnestii ku powszechnej niemal zgodzie”. W swych działaniach kierował się dobrem państwa, wytrwale dążył do wyrwania go z krępujących je pozostałości po komunizmie.

Marzeniem Prezesa Instytutu Pamięci Narodowej było podarowanie młodzieży polskiej przystępującej do matury popularnego wykładu najnowszej historii Polski, w którym ujęto by szerzej niż w szkolnych podręcznikach zagadnienia szczególnie ważne dla narodowej pamięci. Wybrani przez Niego do realizacji tego zamierzenia historycy przedstawili osiągnięcia i niepowodzenia niepodległego państwa polskiego, odbudowanego w 1918 r. po ponadwiekowej niewoli, zmagania obywateli Rzeczypospolitej z niemieckim nazizmem i sowieckim komunizmem, a później społeczeństwa polskiego z powojennym zniewoleniem komunistycznym. Janusz Kurtyka uważał, że książkę tę powinni napisać młodzi historycy, którzy urodzili się w latach siedemdziesiątych i w dorosłość wkroczyli już w niepodległej Rzeczypospolitej, w których jednak problematyka najnowszej historii Polski budzi emocje, wrażliwość i przekonanie o konieczności upamiętnienia ludzi walczących o niepodległość przeciw totalitarnemu zniewoleniu. Wymagał jednak, by potrafili również spojrzeć na nią krytycznie. Janusz Kurtyka był wnikliwym i krytycznym recenzentem naszej pracy, a swoje

uwagi przekazał nam krótko przed tragedią smoleńską. Wierzymy, że spełniłmy jego oczekiwania.

Adam Dziurok
Marek Gałęczowski
Łukasz Kamiński
Filip Musiał

ze wstępu do książki

PLIKI DO POBRANIA

[Źródła ilustracji \(pdf, 47.31 KB\)](#)

Gdzie kupić publikacje: